

Logopedia na odległość

Joanna Szymańska

Kilka uwag o internetowej terapii mowy

Przenikalność nowoczesnych technologii do różnych sfer życia człowieka jest procesem naturalnym i nieuniknionym. Poza wykorzystywaniem ich w tak oczywistych obszarach, jak rozrywka, nauka czy praca, multimedia są narzędziem promocji zdrowia, a nawet bywają stosowane w diagnozie i terapii. Opisywane przeznaczenie jest dość powszechne – liczne informacje na ten temat są dostępne w sieci, a jednocześnie na tyle innowacyjne, że trudno znaleźć polskojęzyczne publikacje omawiające to zagadnienie. Z tego względu, pisząc niniejszy artykuł, sięgnęłam do materiałów opublikowanych przez badaczy francuskich, którzy w ramach projektu naukowego na przełomie lat 2015/2016 podjęli się analizy opinii logopedów i klientów na temat nowatorskiej formy prowadzenia zajęć logopedycznych z dziećmi.

Geneza koncepcji. Dylematy

Telelogopedia (fr. *la téléortophonie*), „logopedia na odległość” (fr. *l'ortophonie à distance*) polega na świadczeniu usług z zakresu diagnozy i terapii mowy online. Do tego rodzaju terapii potrzebny jest dostęp do stałego łącza internetowego oraz podstawowy sprzęt: komputer/tablet, kamera

internetowa, głośniki, mikrofon, odpowiednie oprogramowanie. Koncepcja „logopedii na odległość” ma być odpowiedzią na utrudniony dostęp do specjalistów – spowodowany deficytem logopedów w pewnych regionach oraz ograniczoną mobilnością potencjalnych pacjentów. Oto przykładowe wypowiedzi rodziców dzieci mających trudności z dostępem do opieki logopedycznej: „Jadę dwie godziny, aby zawieźć mojego syna do logopedy”; „Byliśmy już w sześciu gabinetach, w żadnym z nich nie było albo miejsc, albo dostępnych godzin, które by nam odpowiadały”¹.

Badacze zwracają uwagę na kwestię legislacji takiej formy świadczenia usług terapeutycznych oraz związanych z nią kwestii etycznych. Ponadto sygnalizują problem ochrony danych przesyłanych między logopedą a pacjentem.

Logopedia online w praktyce

Oferta online obejmuje diagnozę logopedyczną oraz zajęcia terapeutyczne, a także okresową ewaluację postępów. Podczas każdej sesji z dzieckiem konieczna jest obecność rodzica bądź opiekuna, który na bieżąco wprowadza wskazówki i zale-

cenia logopedy, z obserwatora stając się współuczestnikiem procesu terapeutycznego. Zdaniem jednego z uczestniczących w wywiadzie telelogopedów: „Po poinstruowaniu rodzica i skorygowaniu przez niego ćwiczeń dziecka, zaczyna on sobie zdawać sprawę z trafności i użyteczności ćwiczeń”².

Wady i zalety

Prawie 55% ankietowanych logopedów podało co najmniej jedną korzyść wynikającą z zajęć logopedycznych na odległość, natomiast blisko 75% przywołało co najmniej jedną wadę. Wśród korzyści dla dziecka-pacjenta podawano zaangażowanie i współświadomość środowiska rodzinnego, zwiększone możliwości dostępu do opieki logopedycznej, przy jednoczesnym ograniczeniu konieczności przemieszczania się, atrakcyjność i nowatorskość zajęć, naturalność terapii poprzez włączenie jej do codziennych czynności oraz przyjazne warunki terapii. Na niekorzyść dziecka przemawia zwiększenie czasu przebywania przed ekranem, „dematerializacja” relacji międzyludzkich, bycie zależnym od zaangażowania otoczenia, trudności z określeniem przeznaczenia komputera i internetu (rozrywka czy terapia), ryzyko przenikania granic domu i gabinetu logopedycznego oraz wtargnięcie „obcego”, nie do końca oswojonego środowiska w domowe zacisze.

Według ankietowanych rodzic zyskuje większą świadomość problemu dziecka, a jednocześnie traktowany jest jako aktywny podmiot osiągnięcia przez nie sukcesów. Z jednej strony, nie musi dowozić dziecka na zajęcia, zatem oszczędza czas i pieniądze. Z drugiej – dostępność o wyznaczonych porach i ćwiczenie z dzieckiem wymaga od rodzica stałego zaangażowania i zorganizowania odpowiednich warunków do uczestniczenia w zajęciach, co również dla niego może stanowić poczucie wtargnięcia terapeuty w przestrzeń domową.

Podsumowanie

Niewątpliwą korzyścią dla logopedy świadczącego usługi online jest sam fakt poszerzenia oferty, co skłania do doskonalenia kwalifikacji. Możliwość dostępu do regionów, w których występuje niedobór lub brak specjalistów, pozwala logopedzie spełniać się zawodowo i bez wątplenia go nobilituje. Trzeba jednak zaznaczyć, że taka forma prowadzenia zajęć ustanawia płynną granicę pomiędzy życiem prywatnym a zawodowym terapeuty, niejako wymusza na nim konieczność ciągłego bycia dostępnym, a także wymaga prawnego uregulowania działalności³. Nietuzinkowe rozwiązanie, jakim jest prowadzenie zajęć logopedycznych przez internet, ze względu na swą innowacyjność, pozostawia wiele pytań otwartych. Autorzy publikacji wskazują na przykład problem obiektywnej diagnozy i skutecznej terapii – barierę mogą stanowić niedomagania sprzętowe, sondowanie zapotrzebowania oraz identyfikacja potencjalnych pacjentów, wpływ kontaktu online na budowanie relacji między pacjentem a terapeutą czy też zabezpieczenie przesyłanych danych⁴. Niemniej zdalna diagnoza i terapia mowy jest znakiem czasu, świadczącym o wysoko rozwiniętej i daleko posuniętej technicyzacji życia.

Przypisy

¹ M. Dohen, M. Lachenaud, E. Laflaquière, A. Rochet-Capellan, *Ortophonie à distance et troubles de l'articulation chez l'enfant: un état des lieux sur la base d'une enquête adressée aux praticiens français*, tłumaczenie własne.

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

Joanna Szymańska

Pedagog szkolna, terapeutka pedagogiczna, nauczycielka rewalidacji w Szkole Podstawowej nr 11 im. UNICEF-u w Szczecinie. Logopeda w Świetlicy Środowiskowej „Promyczek”.